

Một số giải pháp hình thành và hoàn thiện các kỹ năng cần thiết cho sinh viên trước yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0

Lại Thị Thùy Linh*

*ThS. Khoa Lý luận chính trị, Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

Received: 25/10/2023; Accepted: 01/11/2023; Published: 10/11/2023

Abstract: Industrial Revolution 4.0 is a combination of technologies that help blur the boundaries between the physical, digital and biological fields. Some of the core issues of this revolution are artificial intelligence, Internet of Things, robotics and robotics, biotechnology, Nano material technology... All of these factors put human people in the face of “competition” for jobs and the conquest of artificial intelligence and robots, requiring workers to have high skills and high knowledge. To be able to adapt to the impacts brought by the 4.0 industrial revolution, research and find solutions to train and improve the necessary skills for today’s students to meet the requirements of this revolution. The 4.0 industrial revolution is necessary and has practical significance.

Keywords: Solutions, skills, industrial revolution 4.0.

1. Đặt vấn đề

Trong những năm qua một trong những thành tựu nổi bật của khoa học – công nghệ được nhắc đến rất nhiều đó là cuộc Cách mạng công nghiệp (CMCN) 4.0. Đây được xem là cuộc cách mạng có quy mô lớn, tác động lên mọi ngành kinh tế. Việc áp dụng công nghệ 4.0 đối với sinh viên (SV) đang là vấn đề rất cần thiết. Vậy hãy cùng chúng tôi phân tích công nghệ 4.0 tác động như thế nào đến SV hiện nay. CMCN 4.0 đưa đến những hệ thống sản xuất với các máy móc, thiết bị thông minh, dây chuyền sản xuất thông minh, hệ thống quản trị thông minh; tạo ra nền công nghiệp thông minh, nền nông nghiệp thông minh, dịch vụ thông minh, hệ thống kết cấu hạ tầng điện, giao thông, cấp, thoát nước thông minh, các phương tiện vận tải thông minh, hệ thống thương mại, dịch vụ thông minh, tiêu dùng thông minh. Nền kinh tế thật sự là nền kinh tế tri thức - thông minh. Tri thức, thành tựu khoa học - công nghệ, các ý tưởng đổi mới, sáng tạo trở thành động lực chính cho sự tăng trưởng, phát triển kinh tế. Để có thể đối diện với thách thức mà cuộc CMCN 4.0 SV ngày nay phải chuẩn bị cho mình đầy đủ vốn kiến thức để tự chủ động mở ra cánh cửa bước vào “sân chơi” của tri thức và công nghệ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số nhận thức về cuộc CMCN 4.0

Cuộc CMCN 4.0 đã và đang diễn ra một cách nhanh chóng chưa từng có trong lịch sử từ năm 2011, thuật ngữ “CMCN lần thứ tư” đã được đề cập và sử

dụng phổ biến trên toàn thế giới.

Cuộc CMCN 4.0 đang tác động sâu rộng tới nhận thức, cơ cấu kinh tế, thể chế chính trị, quan hệ giữa các dân tộc, tạo ra những cơ hội và những thách thức đối với mỗi quốc gia trong thời đại ngày nay. Cùng với toàn bộ các cơ quan, ban, ngành trên cả nước đang khẩn trương xây dựng và triển khai các biện pháp nhằm chủ động tham gia cuộc CMCN 4.0. Trong đó, SV với vai trò của nguồn nhân lực trẻ, thế hệ kế cận của Đảng, nhà nước trong tương lai, lực lượng SV các Trường Đại học đang đứng trước cơ hội nắm bắt công nghệ để có thể đương đầu với thách thức khi nước ta thực sự bước vào cuộc cách mạng công nghiệp, nắm bắt chìa khóa mở ra cánh cửa bước vào sân chơi toàn cầu hóa. Do vậy, SV cần nhận thức sâu sắc về tác động, ảnh hưởng to lớn của cuộc CMCN 4.0.

Cuộc cách mạng này sẽ tạo ra động lực mới để thúc đẩy mạnh mẽ nền kinh tế nhiều quốc gia, vùng lãnh thổ chuyển sang nền kinh tế tri thức, sang xã hội “thông minh” giao thoa và hội tụ các lĩnh vực công nghệ cao sẽ xóa mờ dần ranh giới giữa các khâu - công đoạn, quy trình sản xuất, đặc biệt là các khâu thiết kế, gia công, lắp ráp và chế tạo ra sản phẩm, từ đó sản xuất sẽ đạt trình độ rất cao, tối ưu hóa cao, làm cho lợi ích kinh tế ngày càng trở nên rõ ràng hơn. Bên cạnh đó, CMCN 4.0 sẽ phân cực lực lượng lao động, nguy cơ thất nghiệp gia tăng không chỉ của người nghèo và ở nước nghèo. Do đó, các quốc gia muốn tiến vào cuộc CMCN này đòi hỏi phải có một nguồn

nhân lực chất lượng cao có khả năng ứng dụng những tiến bộ khoa học công nghệ của cuộc cách mạng vào thực tiễn sản xuất để có thể đáp ứng được yêu cầu phát triển đặt ra. Chính vì vậy, ngay từ trên giảng đường đại học, SV phải chủ động tích lũy tri thức về công nghệ thông tin, chủ động cập nhật kịp thời và ứng dụng những tiến bộ khoa học kỹ thuật mới nhất của thế giới vào học tập, công tác và cuộc sống.

2.2. Một số những kỹ năng cần thiết SV cần có trong thời đại 4.0

Một là: Kỹ năng mềm thành thạo: Trong cuộc sống hiện đại, các kỹ năng mềm luôn được đề cao, không chỉ trong nhà trường mà còn ngoài xã hội. Các kỹ năng này sẽ quyết định bạn là ai, làm việc như thế nào. Bởi nó là thước đo hiệu quả công việc.

Kỹ năng mềm cần có như kỹ năng giao tiếp, làm việc nhóm, kỹ năng trình bày, quản lý thời gian,... Trong suốt quá trình học tập, bạn cần khai thác và phát triển tối đa các khả năng tiềm ẩn trong mình. Tham gia các chương trình ngoại khóa, các câu lạc bộ,... sẽ giúp bạn rèn luyện các kỹ năng mềm cần thiết. Trong quá trình học tập bạn cần tự tìm hiểu và phát triển tối đa khả năng của mình. Ngoài ra, bạn cũng cần chủ động xây dựng mối quan hệ ngay từ thời SV bằng cách tham gia các hoạt động xã hội của câu lạc bộ hay hội nhóm, các chương trình ngoại khóa... là môi trường bạn có thể rèn luyện kỹ năng của bản thân cách hiệu quả nhất, tích lũy cho mình những kiến thức, kinh nghiệm... và quan trọng là những mối quan hệ tốt đẹp trong tương lai.

Hai là: Chủ động học tập, trau dồi thêm "Ngoại ngữ": Trau dồi vốn ngoại ngữ là yêu cầu mang tính cần thiết. Ngoại ngữ ngày càng được nhắc tới như một yếu tố không thể thiếu trong quá trình hội nhập. Bắt kịp xu hướng đó, hầu hết những trường Cao đẳng, đại học yêu cầu chứng chỉ ngoại ngữ ở một trình độ nhất định. Có ngoại ngữ tức là bạn có thêm khả năng tự tìm kiếm tài liệu, đào sâu nghiên cứu, kiến thức về ngành học đã và đang đòi hỏi sự hiểu biết sâu rộng. Học tiếng Anh không chỉ đáp ứng điều kiện khi tốt nghiệp Đại học, mà còn nâng cao hiểu biết của bản thân, tạo sự thành công trong sự nghiệp và cuộc sống.

Khả năng sử dụng thành thạo ngoại ngữ sẽ tạo cơ hội cho chúng ta tiếp cận với các tin tức, tài liệu nước ngoài, giao tiếp được với bạn bè quốc tế nhằm giao lưu và tiếp thu tri thức nhân loại. Giữa xu thế "đa quốc gia hóa" của các công ty, biết ít nhất một ngoại ngữ sẽ giúp bạn nổi bật, dễ dàng nhận được công việc phù hợp với khả năng, trình độ bản thân,

việc tìm kiếm các thông tin tuyển dụng sẽ mở rộng nhiều vị trí hấp dẫn. Tuy nhiên cần phải nhấn mạnh rằng học ngoại ngữ không đơn thuần chỉ là biết từ vựng và hiệu quả,.

Ba là: Kỹ năng kiểm soát cảm xúc: Kỹ năng kiểm soát cảm xúc là quá trình mà các cá nhân nhận thức, hiểu và tác động đến những cảm xúc trong mọi trường hợp, bao gồm cả cảm xúc tiêu cực và tích cực. Điều chỉnh cảm xúc có thể tác động tại một hoặc nhiều điểm trong quá trình tạo ra cảm xúc, đòi hỏi bản thân mỗi người phải biết điều khiển, cân đối giữa hai trạng thái cảm xúc này một cách phù hợp trước khi thể hiện

Trong quá trình học tập, làm việc và quan hệ xã hội, các bạn SV sẽ gặp phải rất nhiều áp lực và căng thẳng. Mỗi người có cách vượt qua cảm xúc đó khác nhau, nhưng hầu hết quá trình này đều không dễ dàng và tốn nhiều thời gian.

Vì vậy, kỹ năng quản lý cảm xúc là vô cùng cần thiết. Một người biết cách nhanh chóng chiến thắng những cơn mệt mỏi, stress sẽ có cuộc sống đơn giản, nhiều năng lượng và luôn tươi mới.

Bốn là, kỹ năng về công nghệ thông tin: Công nghệ thông tin đang làm thay đổi cuộc sống con người theo hướng tích cực. Hằng ngày, SV luôn cần vận dụng tốt các kỹ năng tin học cơ bản như viết báo cáo, làm tiểu luận, thiết kế slide, thuyết trình, tìm kiếm và chia sẻ tài liệu trên Internet. Kiến thức chuyên ngành mà SV được trang bị trong quá trình học tập tại trường đại học là điều kiện cần, tuy nhiên vẫn chưa phải là điều kiện đủ để làm hành trang cho SV có thể bước ra giảng đường để tìm kiếm những công việc như mong muốn với mức thu nhập phù hợp. Khi mà yêu cầu của nhà tuyển dụng hiện nay ngày càng trở nên coi trọng và khắt khe hơn với các kỹ năng quan trọng về Word, Excel, Powerpoint, ... đòi hỏi bắt buộc mỗi cá nhân phải tự hoàn thiện các kỹ năng mềm cho bản thân mình.

Chính vì thế, yêu cầu đặt ra đối với SV là bên cạnh việc không ngừng trau dồi kiến thức chuyên môn, ngoại ngữ thì còn phải quan tâm đến công nghệ thông tin đặc biệt là công nghệ thông tin cơ bản, để có thể sử dụng thành thạo các phần mềm ứng dụng và từ đó vận dụng được vào chuyên ngành cụ thể mà bản thân đang học tập và nghiên cứu.

2.3. Một số giải pháp hình thành và hoàn thiện các kỹ năng cần thiết cho SV trước yêu cầu của cuộc CMCN 4.0

2.3.1. Giải pháp hoàn thiện kỹ năng mềm: Đối với SV, nếu muốn nắm bắt cơ hội việc làm tốt trong

tương lai, thì ngay khi còn học ở trường Đại học mỗi SV cần quan tâm đến việc học hỏi và rèn luyện các kỹ năng mềm, ý thức được tầm quan trọng của kỹ năng mềm bên cạnh kỹ năng chuyên môn; tích cực, chủ động nghiên cứu và tìm hiểu về các kỹ năng mềm thông qua việc tham gia các hoạt động Đoàn, Hội, câu lạc bộ, các hoạt động chuyên đề do Nhà trường, doanh nghiệp có uy tín tổ chức.

Kỹ năng mềm không phải là năng khiếu bẩm sinh, vì vậy mỗi SV đều có thể học hỏi, tiếp thu và rèn luyện để đạt được. hiện nay, bên cạnh những SV năng động, biết tự tìm kiếm các cơ hội để học tập trau dồi các kỹ năng mềm cho bản thân, thì vẫn còn có những SV chưa nhận thức đúng đắn tầm quan trọng của của năng mềm đối với bản thân. Việc xác định nhận ra điểm mạnh, yếu của bản thân là yêu cầu đầu tiên và rất quan trọng để rèn luyện trau dồi các kỹ năng mềm.

2.3.2. Giải pháp hoàn thiện kỹ năng ngoại ngữ

Hiện nay SV chỉ sử dụng tiếng Anh trong giờ học bắt buộc, còn hầu như bị bỏ quên trong các hoạt động khác. Mà đối với việc học ngoại ngữ thì chỉ cần một thời gian không sử dụng là có thể bị “rơi vào quên lãng”. Vì vậy, việc thành lập các câu lạc bộ tiếng Anh nhằm khuyến khích SV tham gia học hỏi với thầy cô, giáo viên bản xứ, bạn bè là điều cần thiết hiện nay ở các trường đại học.

Tuy nhiên, để việc học tiếng Anh hiệu quả bản thân mỗi SV, các bạn phải tự ý thức được tầm quan trọng của ngoại ngữ, có ý thức tự nâng cao năng lực của bản thân, từ đó xây dựng được động cơ, phương pháp học tập thích hợp thì mới có thể cải thiện trình độ. Điều này bao gồm: Học tập phải có thái độ, động cơ học tập rõ ràng; Có mục tiêu và kế hoạch cụ thể; Cách ghi nhớ hiệu quả...

2.3.3. Giải pháp hoàn thiện kỹ năng công nghệ thông tin

Công nghệ thông tin đang làm thay đổi cuộc sống con người theo hướng tích cực. Hằng ngày, SV luôn cần vận dụng tốt các kỹ năng tin học cơ bản như viết báo cáo, làm tiểu luận, thiết kế Slide, thuyết trình, tìm kiếm và chia sẻ tài liệu trên Internet. Tin học được đánh giá là môn học mang tính khoa học và ứng dụng cao, không những truyền đạt cho SV về mặt kiến thức, mà SV còn cần thành thạo những phần mềm ứng dụng và nâng cao kỹ năng thực hành tin học để từ đó vận dụng được vào nhiều lĩnh vực khác nhau của đời sống, đặc biệt là các ngành đào tạo tại trường

Đối với kỹ năng công nghệ thông tin, muốn thành thạo thì không có lựa chọn nào khác ngoài việc dành

thời gian để luyện tập nhiều. SV cần ý thức rõ tầm quan trọng của kỹ năng này trong học tập, công việc và đời sống để tự mình tìm tòi, học hỏi từ trường lớp, sách vở, thầy cô, bạn bè, hoặc tham gia một khóa học về tin học cơ bản để đáp ứng được những yêu cầu tối thiểu về tin học văn phòng.

2.3.4. Giải pháp hoàn thiện kỹ năng quản lý cảm xúc

Kỹ năng quản lý cảm xúc có nghĩa là khả năng nhận thức rõ ràng về cảm xúc của bản thân SV trong các tình huống nhất định, và hiểu sức ảnh hưởng của cảm xúc đối với người khác và chính mình. Bên cạnh đó, biết quản trị cảm xúc còn là biết cách thể hiện, điều chỉnh cảm xúc một cách hợp lý

Những SV có khả năng quản lý cảm xúc tốt thường là những SV có chỉ số trí tuệ cảm xúc cao. Họ biết cách kết hợp các nhận thức cá nhân, cách ứng phó với căng thẳng, và ứng xử với người khác. Biết lựa chọn cách nói lịch sự, mang tính xây dựng sẽ giúp bạn gây ấn tượng tốt hơn và giữ các mối quan hệ hài hòa hơn; rèn luyện ngôn ngữ cơ thể, dáng vẻ tự tin; Đứng lên từ thất bại, hướng tới thành công.

3. Kết Luận

Hiện nay với sự phát triển như vũ bão của CMCN4.0, Rèn luyện và phát triển toàn diện các kỹ năng cho SV là mục tiêu quan trọng trong giáo dục và đào tạo của các trường đại học hiện nay. Với xu thế hội nhập và phát triển, thể hiện tốt kỹ năng sẽ đem đến cho SV nhiều cơ hội thành công trong công việc. Vì vậy, việc nghiên cứu thực hiện các giải pháp rèn luyện các kỹ năng cho SV là rất thiết thực. Nó không chỉ đáp ứng nhu cầu của người học mà còn góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng nhu cầu của thị trường lao động. Dù là SV đang học tập tại trường, SV sắp tốt nghiệp hay chuẩn bị vào công việc mới, mỗi người cần tự định hướng cho mình để có thể trang bị các kiến thức, trải nghiệm quý giá, nắm bắt thời cuộc, sẵn sàng đáp ứng các yêu cầu của thực tế sau khi ra trường.

Tài liệu tham khảo

1. Klaus Schwab, *CMCN lần thứ tư*, 2018, NXB Chính trị quốc gia
2. Nguyễn Thị Thủy, Nguyễn Thị Ngọc Anh, *Định hướng bồi dưỡng kỹ năng mềm cho SV trong cuộc CMCN4.0 tại trường đại học Hà Nội*, 2019, Tạp chí khoa học số 30/2019
3. Phan Trường Nhất, *Thực trạng và giải pháp đào tạo kỹ năng mềm cho SV trường đại học Công nghệ thông tin, Đại học Quốc Gia TP. Hồ Chí Minh*, 2021, Tạp chí Khoa học, Đại học Đồng Nai, số 20-2021